

Uppsatser i *Statsvetenskaplig tidskrift* under åren 1970–2020

Iakttagelser, jämförelser och reflexioner

Leif Johansson

”Man blir visst aldrig riktigt ense om vad statskunskap egentligen är.”

– Nils Herlitz i *Studier* tillägnade Fredrik Lagerroth, 1950

“We can learn a great deal about the concerns of a discipline by examining its journals.”

– Marion Orr i *Educational Researcher*, 2004

Statsvetenskaplig tidskrift utges av Fahlbeckska stiftelsen och är organ för Statsvetenskapliga förbundet. Tidskriften publicerar refereegranskade vetenskapliga arbeten och översikter om politik i bred bemärkelse, och utkommer med fyra nummer per år. Oavbrutet utkommande sedan 1897 är tidskriften en av världens äldsta statsvetenskapliga tidskrifter.

Efter att ha klassificerat de totalt 663 uppsatserna i *Statsvetenskaplig tidskrift* under de 50 åren från 1970 till 2020 är det lätt att instämma i citaten ovan. I de svenska statsvetarnas skyltfönster finns de mest olikartade produkter utställda. Skyltfönstret ger inte omedelbart intryck av att vara fasad åt en akademisk specialbutik; snarare är det den gamla lanthandelns rika diverseutbud man tycker sig stå inför.

Men även i lanthandeln hade vissa varor större omsättning än andra. Smör, ost och sill såldes mer frekvent än de udda kryddorna och småspik. Hur yttrar sig detta överfört på det statsvetenskapliga produktsortimentet? Vad är motsvarigheten till ”smör, ost och sill” i den statsvetenskapliga butiken? Är det grundlagar, myndigheter, val och partier eller är det ideologier, EU, byråkrati, och genus? Och vilka är de udda kryddorna och småspiken? Inte kan det väl vara sådant som frihet, jämlikhet och rättvisa. Eller? Och vilka produkter är det

som överhuvudtaget inte saluförs eller bara undantagsvis? Denna sista undring kommer i den fortsatta texten att ägnas speciell uppmärksamhet.

Undersökningen har inte bara betydande utsträckning i tiden. Resultaten från studien av uppsatserna kommer också att jämföras med vad som gäller för samtliga svenska doktorsavhandlingar under 50-årsperioden. Avslutningsvis görs också ytterligare en jämförelse, nu med den statsvetenskapliga "världslitteraturen" operationaliserad som samtliga böcker och vetenskapliga artiklar som under perioden producerats av de i dagsläget 26 skytteanska pristagarna i statsvetenskap. Bäste läsare – vågar du tippa hur den matchen slutar?

Vilka är författarna?

Men låt oss börja med författarna innan vi dissekerar vad de skrev om. Vilka är uppsatsförfattarna? Vad har de för akademisk grad? Vilka akademiska discipliner och vilka universitet representerar de? I vilken utsträckning skriver de ensamma respektive tillsammans med medförfattare? Hur ser könsfördelningen ut? Och ser svaren på dessa frågor olika ut när de studeras jämförande mellan första och andra halvan av den undersökta 50-årsperioden?

Tabell 1. Procent uppsatser efter författarens akademiska position vid tidpunkten för uppsatsens publicering

	1970–1995	1996–2020	Totalt
Prof emeritus	4,2	4,9	4,6
Professor	31,8	29,4	30,5
Docent	17,8	20,6	19,5
Fil doktor	24,1	34,2	30,0
Doktorand	14,3	6,8	10,1
Ej akademiker	2,8	1,1	1,8
Uppgift saknas	4,5	3,3	3,8
Totalt	100	100	100
Antal uppsatser	286	377	663

Bland författarna är professorer de mest frekventa, de har under båda perioderna skrivit ungefär en tredjedel av alla uppsatser. Doktorerna har ökat sin andel från 24 till 34 procent. Doktoranderna utgör däremot en minskande andel. Samtidigt som de blivit allt fler inom den svenska statsvetarkåren har de minskat sin andel bland uppsatsförfattarna från 14 till 7 procent. Detta är en utveckling som i varje fall salig Pontus Fahlbeck skulle beklagat. I sitt gåvobrev vid inrättandet av Fahlbeckska stiftelsen (som sedan 1919 är tidskriftens utgivare) skrev han: "Även må erinras, att fordringarna på vetenskaplighet icke böra ställas så högt, att unga lovande krafter därigenom utestängas." Om det nu

är de höga kraven eller bristen på kurage hos ungdomarna att insända bidrag, som bäst förklarar deras ökande frånvaro kan man spekulera om. Sannolikt är det något annat som bäst förklarar: den ökande tillgången till alternativa tidskrifter – också internationella sådana – som måhända bedöms vara mer statusfyllda och meriteringsgrundande. Ett litet skyltfönster på Allhelgona Kyrkogata har svår konkurrens från större och finare gator i stora världen.

Statsvetenskaplig tidskrift är en vetenskaplig journal där många skrivit enstaka uppsatser och ett fåtal skrivit många. Tre procent av författarna har skrivit tre eller fler uppsatser som tillsammans utgör 20 procent av alla uppsatser. Flitigast under de 50 åren har varit ett antal välkända statsvetarprofessorer: Jan-Erik Lane (20 uppsatser), Dag Anckar (9), Leif Lewin (8), Stefan Björklund (6), Olof Ruin (6) och Jörgen Westerståhl (6).

I tidskriften har 297 uppsatser författats av svenska statsvetare som vid publiceringstillfället inte varit professorer, dvs de har varit docenter, doktorer eller doktorander. Efteråt kan nu konstateras att 51 procent av dessa uppsatser skrivits av blivande professor i statsvetenskap före 2021. I *Statsvetenskaplig tidskrift* publicerar sig således företrädesvis de som redan kommit högst upp i den akademiska karriären eller avser att nå dit (varav alltså hälften redan lyckats).

Det sagda kan förleda till tron att *Statsvetenskaplig tidskrift* är en av de etablerade svenska statsvetarna prioriterad publikation när en vetenskaplig uppsats ska publiceras. Detta är dock en sanning med modifikation. Om man i stället för publicerade uppsatser i tidskriften och deras författare utgår från antalet utnämnda professorer i statsvetenskap sedan 1970 blir bilden delvis annorlunda. Nya professorer under perioden 1970–2020 är till antalet 146 stycken. Av dessa har 63 stycken (43%) ännu inte före 2021 publicerat någon uppsats i *Statsvetenskaplig tidskrift*. Och många av de frånvarande är välkända i branschen.

Dock gäller att de professorer som publicerat sig i tidskriften också ligger i topp t ex vad gäller att vara internationellt citerade. Av de 30 svenska statsvetarprofessorer som 2014 fick högst ranking vad gäller antalet citeringar i internationella tidskrifter har 19 (63%) också publicerat uppsatser i *Statsvetenskaplig tidskrift* (Anders Sundell 2014).

Varifrån kommer uppsatsförfattarna?

Vi fortsätter med frågan om varifrån uppsatserna kommer: Vilka universitet och högskolor och vilka vetenskapliga discipliner är inblandade?

Tabell 2. Procent uppsatser efter författarens universitetsanknytning vid tidpunkten för uppsatsens publicering

Universitet	Period	
	1970–1995	1996–2020
Lund	20	27
Uppsala	14	11
Göteborg	13	10
Stockholm	10	14
Umeå	10	4
Örebro	1	3
Södertörn		4
Linnéuniv		5
Övr sv univ/högsk	1	13
Danskt univ	9	3
Norskt univ	5	1
Finskt univ	6	2
Utomnordiskt univ	7	2
Univ.ankn saknas	3	1
Uppgift saknas	2	1
Summa %	100	100
Antal uppsatser	286	377

Andelen uppsatser med anknytning till Lund är hög och ökande från 20 till 27 procent vilket inte är oväntat med tanke på att det är i Lund som tidskriftsredaktionen är förankrad sedan 1898. Universiteten i Uppsala, Göteborg och Stockholm bidrar med relativt likstora andelar på 10 till 14 procent. Umeå hade i första perioden samma andel som det betydligt äldre och större Stockholms universitet, men uppsatsleveranserna från Umeå har under senare år minskat till 4 procent. En del av förklaringen är sannolikt att Umeåprofessorn Pär-Erik Back dog 1988. Han kom till Umeå från Lund där han varit tidskriftens redaktör åren 1965–1969. Övriga universitet och högskolor är 10 stycken och de bidrar var och en med blygsamma andelar som tillsammans endast blir 13 procent.

Sedan mitten på 90-talet har Statsvetenskaplig tidskrift blivit en betydligt mindre internationellt orienterad tidskrift i betydelsen att andelen uppsatser av icke svenska författare har kraftigt minskat från 27 till 8 procent. Tendensen gäller för alla nordiska länder liksom också för icke-nordiska länder.

Från vilka vetenskapliga institutioner kommer uppsatsförfattarna? Självklart kan förväntas att uppsatser med statsvetenskapliga författare ska vara en stor majoritet. Det är de också, men trots allt inte större än 72 procent. Resterande 28 procent av uppsatserna är skrivna av författare från ett drygt 30-tal andra institutioner representerande samtliga fakulteter. Från var och en av dessa kommer bara ett fåtal bidrag (andelsmässigt innebärande mindre än 0.5 procent). Men några institutioner sticker ut med lite större och mer kontinuerlig kontaktyta: sociologi (4 procent), nationalekonomi, historia och juridik (vardera 3 procent).

Tabell 3. Procent uppsatser efter författarens kön (som det var känt vid tidpunkten för uppsatsens publicering). Anm. Samförfattade uppsatser har kodats som kvinnlig om någon kvinna är medförfattare

	Uppsatser i Statsvetenskaplig tidskrift		Doktorsavhandlingar i statsvetenskap	
	1970–1995	1996–2020	1970–1995	1996–2020
Procent kvinnor	5	30	16	43
Antal uppsatser / avhandlingar	286	377	258	671

Kvinnors underrepresentation på många samhällsområden är välbekant. Störst är den – vilket inte bör beklagas men sällan uppmärksammas – i fångelserna världen över. Genomsnittligt i världens alla länder utgör den kvinnliga representationen bland fångarna bara cirka fem procent. I de flesta andra sammanhang är kvinnors underrepresentation att beklaga. Det gäller också vetenskapens värld så varför skulle det inte visa sig att kvinnorna också är underrepresenterade som uppsatsförfattare i Statsvetenskaplig tidskrift. Så är det, men utvecklingen på detta speciella område går som synes snabbt framåt.

Som framgår av tabell 3 har såväl andelen uppsatser som andelen avhandlingar skrivna av kvinnor starkt ökat från den tidigare till den senare perioden. Men för tidskriftens del måste också konstateras att den kvinnliga underrepresentationen under båda tidsperioderna är betydligt större vad gäller uppsatsförfattarna jämfört med deras andel som författare av doktorsavhandlingar.

Vad mer finns det att jämföra kvinnorepresentationen med? Mest närliggande är måhända att undersöka andra statsvetenskapliga tidskrifter. Varför inte några av de mest högrankade i världen. Detta är ett välutforskat område. I en studie av författarna till samtliga uppsatser under åren 1999–2004 i åtta högt rankade amerikanska statsvetenskapliga tidskrifter visar det sig att 20 procent av författarna var kvinnor (Breuning & Sanders 2007). En liknande studie av tre statsvetenskapliga brittiska prestigetidskrifter under perioden 1991–2011 påvisar också en kvinnlig författarfrekvens på 20 procent (Heather 2011). Den närmast jämförbara svenska siffran är 30 procent (tabell 3). Denna kan också kompletteras med informationen om att när författarnas kön studeras mot

bakgrund av deras akademiska position blir utvecklingstendensen än tydligare. Under åren 1970–1995 publicerades 41 uppsatser som skrivits av doktorander, av dessa skrevs 22 procent av kvinnor. Motsvarande siffror för 1996–2020 är 25 doktoranduppsatser varav 48 procent med kvinnlig författare. Av 78 uppsatser skrivna efter 1996 av blivande professorer före 2021 är 35 procent skrivna av kvinnor.

Samarbetar författarna?

Hur många personer behövs det för att skriva en uppsats? Vanligen räcker det med en, men utvecklingen går mot samarbete mellan vanligen två, mera sällan tre eller fyra författare.

Intressant att se hur könsmönstret ser ut vid samförfattade uppsatser. Se tabell 4.

Tabell 4. Procent uppsatser efter författarnas kön

	1970–1995	1996–2020
Ensam man	84	57
Ensam kvinna	5	21
Två el fler män	10	10
Könsblandning	1	8
Två el flera kvinnor	0	5
	100%	100%
Antal uppsatser	286	377

Andelen uppsatser med endast en författare var 89 procent åren 1970–1995, men har sjunkit till 78 procent åren 1996–2020. Internationellt är detta mycket höga siffror för ensamförfattade uppsatser. I en studie av tre tidskrifter under åren 1950–1996 (*American Political Science Review*, *American Journal of Political Science* och *Journal of Politics*) konstateras att “the percentage of multiple-authored articles, in aggregate, has increased seven-fold since the 1950s and almost onehalf of the articles are now multiple-authored” (Fisher 1998, med tre medförfattare). Samförfattade uppsatser har nära nog blivit norm i amerikansk statsvetenskap, men så är det ännu inte i svensk. När samarbete förekommer är det vanligen två statsvetare från samma universitet som samförfattar.

Som vanligt har en kommentator många ordspåk att välja på när omvärlden ska utvärderas. I detta sammanhang kan den amerikanske hänvisa till att ”fyra ögon ser mer än två”, medan den svenske än så länge tvingas vidhålla att ”bra karl reder sig själv.” Själv menar jag efter studium av tabell 4 att av och till är det motsatta könet lite för motsatt.

Engelskan – språket som samtidigt används både mer och mindre

Vi lämnar författarna och deras egenskaper och övergår till innehållet i vad de skrivit.

Naturligt kan då vara att börja med att undersöka på vilket språk de skrivit.

Tabell 5. Uppsatser och doktorsavhandlingar efter språk och tidsperiod. Procent engelska

	Uppsatser i Statsvetenskaplig tidskrift	Doktorsavhandlingar i statsvetenskap
1970–1979	8	35
1980–1989	25	20
1990–1999	36	35
2000–2009	21	56
2010–2020	8	76
Antal uppsatser / avhandlingar	663	929

Ökningen av andelen uppsatser på engelska nådde sin topp med 36 procent under 1990-talet.

Därefter har minskningen gått snabbt och är nu nere på 70-talets låga nivå (8 procent). Den tidigare konstaterade minskningen av författare hemmahörande utanför Sverige har starkt påverkat denna utveckling. För doktorsavhandlingarna gäller däremot ett kraftigt uppsving för engelska. Bara en av fyra avhandlingar skrivs numera på svenska.

Som ett kuriosum kan nämnas att man i tidskriften 1975:1 vågade publicera en uppsats som var skriven på tyska: ”25 Jahre Grundgesetz für die Bundesrepublik” av Gerhard von Leibholz. Idag känns det säkrast att översätta: ”25 år med grundlagen för Förbundsrepubliken”.

Tema med variationer

De senaste 10 åren har tidskriftens redaktionsledning alltmer satsat på att publicera uppsatser i sk temanummer. Tidigare hade uppsatser i temanummer utgjort cirka 20 procent av alla uppsatser, sedan 2010 utgör de 66 procent. En förteckning över tidskriftens temanummer redovisas nedan. Den är imponerande i sin bredd och illustrerar väl statsvetenskapens många arbetsområden. Till och med *glädjen* har man gjort temanummer om (2010:4).

1972:1 Nordisk statskunskap inför 1970-talet

1976:1 Grundlagsforskning

1977:3 Objektivitet i massmedier

1980:5 The Arne Ryde Symposium on the Economic Theory of Institutions

- 1997:1 Gender Perspectives and International Security
- 1998:1 Folk, staters och kulturers förfall och undergång
- 2005:3 Studies in Cosmopolitanism
- 2008:4 Politikens medialisering
- 2010:2 Partier i förändring?
- 2010:4 Manifest för den glada statsvetenskapen
- 2010:5 Kontraster och nyanser. Svensk statsvetenskap i brytningstid
- 2011:3 Den svenska grundlagen
- 2012:3 Litteratur och politik
- 2013:4 Auktoritära staters motståndskraft
- 2014:1 Kartellisering av det svenska partisystemet
- 2014:4 Pedagogik och politik
- 2015:2 Ett val, tre arenor, åtta partier – en partianalys av riksdagsvalet 2014
- 2015:3 Politik och film
- 2015:4 Politikens särart i en tid av marknadsiering
- 2016:1 Att göra rätt – även när ingen ser på
- 2016:4 Statsvetenskap och krig – forskning för en osäker tid
- 2017:1 Modernisation of Government
- 2017:3 Urban politik
- 2017:4 De historiska jubileerna
- 2018:2 Idéanalys
- 2018:5 Kommunen i EU
- 2019:3 Political Communication in the 2018 Swedish Election Campaign
- 2019:4 Krishantering, förvaltning och statsvetenskap
- 2020:3 Underrättelseanalys
- 2020:4 Beslutsfattande
- 2020:5 Det exceptionella Amerika – dåtid/nutid

När detta skrivs planeras nästa temanummer att handla om politiska aspekter på coronapandemien.

I det följande redovisas en klassificering av de 663 uppsatserna under perioden 1970-2020 gjord med ledning av deras titlar och nyckelord i dessa. Som jämförelse redovisas i tabell 6 på motsvarande sätt även en klassificering av titlarna på de 929 statsvetenskapliga doktorsavhandlingarna under samma period.

Tabell 6. Procent uppsatser och doktorsavhandlingar efter innehållskategorier och tidsperiod

Fokus	Uppsatser		Avhandlingar	
	1970–1995	1996–2020	1970–1995	1996–2020
Konstitutionella frågor	6,6	1,3	0,8	0,4
Riksdag, regering, statschef, myndigheter, domstolar	10,5	6,9	7,0	5,7
Politiska partier	3,5	9,0	8,1	3,6
Val, väljarbeteende, allmän opinion	10,1	5,8	5,0	2,5
Policyanalys	7,7	14,1	26,0	27,1
Genusperspektiv	0,7	7,6	0,8	6,6
Massmedia och kommunikation	4,9	3,7	5,4	1,5
Demokrati	7,7	5,0	3,5	11,9
Icke-demokratiska system	0,3	2,1	1,2	1,3
Mänskliga rättigheter	0,0	0,0	0,4	0,7
Korruption	0,0	0,5	0,0	0,6
Begreppsanalys	6,3	3,4	2,3	1,0
Idé-och ideologianalys	2,8	4,2	6,2	2,4
Normativ teori	1,7	0,5	0,4	0,3
Intressegrupper	1,7	0,3	3,9	3,0
Politisk ekonomi	3,8	0,8	0,9	0,4
Internationella relationer (ej EU)	2,1	2,1	10,5	4,0
EU	0,7	2,1	0,4	8,3
Kommunal/regional nivå	4,2	5,0	12,4	10,4
Viss person i fokus	9,8	5,8	1,9	1,5
Metodologi	5,9	3,4	0	0,1
Statsvetenskap som vetenskap	8,7	12,2	0	0,3
Övriga titlar	0	3,9	3,1	8,6
Total	100%	100%	100%	100%
Antal	286	377	258	671

För uppsatserna gäller att kategorierna med höga procentandelar tenderar att vara desamma i båda tidsperioderna. Ett påtagligt undantag utgör kategorin Konstitutionella frågor som under 1970-talet av lättförklarliga skäl – grundlagsförändringar – tilldrog sig ganska stort intresse. Därefter har få författare av såväl uppsatser som avhandlingar satt fokus på de grundläggande politiska spelreglerna. En del av den diskussionen tycks statsvetarna ha flyttat till DN- och SvD-debatt.

Fyra ämneskategorier dominerar under båda perioderna: Riksdag och regering, Policyanalys, Val och väljarbeteende och Statsvetenskap som vetenskap. Vissa kategorier har fått starkt ökat fokus. Det gäller Politiska partier, Policyanalys och – mest påtagligt – Genusperspektiv.

Sjunkande andelar kan förutom för Konstitutionella frågor också noteras för Val och väljarbeteende, Begreppsanalys, Personbiografier och Metodologi. Men diskussionen om den egna vetenskapens läge och önskvärda utveckling har fått allt större utrymme; andelen uppsatser inom denna – ofta självkritiska – ”navelskådningskategori” har ökat från 8,7 till 12,5 procent. Starkt bidragande till ökningen är det omfångsrika temanummer som 2010 utgavs med anledning av Statsvetenskapliga förbundets 40-årsjubileum: ”Kontraster och nyanser: svensk statsvetenskap i brytningstid” (Jerneck, Magnus & Badersten, Björn (red.). 2010).

Vissa innehållskategorier har förvånande ringa andelar bland såväl uppsatser som avhandlingar. Det gäller t ex Mänskliga rättigheter, Korruption och Auktoritära, dvs Icke-demokratiska system och Normativ teori.

Fokuseringsmönstret vad gäller doktorsavhandlingarna är delvis annorlunda vid jämförelse med tidskriftsuppsatserna. Andelarna för Politiska partier, Val/väljare, Massmedia, Ideologianalys och Internationella relationer har minskat. Tydligt är det ökande intresset för att fokusera på Demokrati, EU och Genusperspektiv.

Iögonfallande är den höga andelen inom kategorin Policyanalys – mer än var fjärde avhandling både i första och andra perioden. Men vad är det då för politikområden som analyseras? Totalt handlar det om cirka 50 olika politiska sakområden, nämligen:

Allmänningsspolitik, antiterroristpolitik, arbetsmarknadspolitik, abortpolitik, biopolitik, biståndspolitik, bostadspolitik, censurpolitik, djurpolitik, drogpolitik, eldupphörpolitik, erkännandepolitik, forskningspolitik, försvarspolitik, familjepolitik, fiskepolitik, fritidspolitik, försäkringspolitik, förvaltningspolitik, gränspolitik, handelspolitik, hälsopolitik, idrottspolitik, IT-politik, infrastrukturpolitik, jordbrukspolitik, klimatpolitik, kriminalpolitik, krispolitik, kulturpolitik, kärnkraftspolitik, migrationspolitik, miljöpolitik, naturresurspolitik, näringslivspolitik, reproduktionspolitik, samepolitik, sjukvårdspolitik, skattepolitik, skogspolitik, socialpolitik, språkpolitik, säkerhetspolitik, trafikpolitik, utrikespolitik, vaccinationspolitik, vindkraftspolitik, utbildningspolitik.

Ett 20-tal av dessa politikområden har bara undersökts i mellan en och högst fem avhandlingar. Fyra politikområden har däremot penetrerats av ett betydligt större antal doktorander. Utbildningspolitik har studerats i 28 avhandlingar, utrikespolitik (26), försvars- och säkerhetspolitik (20) och miljöpolitik (17).

Finns det något mer att göra för den med intresse för policyanalys? Vad har man hitintills missat att granska? Det blir allt svårare att hitta ”ny mark att plöja upp”, men i anslutning till metaforen ligger det nära till hands att önska sig kunskap om den förda landsbygdspolitiken. Är man inte ruralt orienterad återstår också den mera urbant aktualiserade vapen- och sprängämnespolitiken. Naturlig komplettering härvidlag skulle kunna vara den hitintills förbisedda straffrättspolitik. Och så den naturligtvis den ännu inte beaktade antikorrupsionspolitiken (gärna med särskild inriktning på hur

mycket av den som implementeras utan inblandning från Uppdrag Granskning). Barnomsorgspolitiken och spelpolitiken söker också sina författare. Det återstår även att forska om utnämningsspolitiken. Argument härför erbjuds i den statsvetenskapliga litteraturen: ”Det finns också mycket som talar för att regeringens utnämningsspolitik i framtiden kommer att bli ännu viktigare som verktyg för att styra myndigheterna, då regeringens styrmöjligheter minskar på andra områden, t ex genom EU-lagstiftning eller att myndigheterna själva får större ansvar för sin egen budget” (Ivarsson Westerberg & Nilsson 2016).

Geografisk orientering

När detta läses lär Statsvetenskaplig tidskrift ha utkommit med ett temanummer om pandemipolitik. Om det endast kommer att ha Sverige i fokus återstår att se. Hur som helst: det finns en omvärld och hur frekvent har uppsatserna i *Statsvetenskaplig tidskrift* tidigare uppmärksammat denna?

Tabell 7. Procent uppsatser och doktorsavhandlingar 1970–2020 efter geografisk anknytning

Geografisk anknytning i titeln	Uppsatser	Avhandlingar
Saknas	39,7	25,5
Sverige	50,0	47,3
Norden (ej Sverige)	0,4	0,9
Europa (ej Sovjet/Ryssland/Norden)	6,3	11,7
Ryssland/Sovjet	0,9	2,3
USA	1,0	1,0
Afrika	0,1	4,8
Asien och Mellanöstern	0,8	5,3
Latinamerika	0,6	1,3
Total	100,0%	100,0%
Antal uppsatser/avhandlingar	663	929

Sverige står i fokus i ungefär varannan uppsats och avhandling. Andelarna skulle bli något än större om klassificeringen baserades på ett mer djupgående studium av själva texterna. Den närmaste omgivningen, dvs Norden, är föga uppmärksammat. De långt bort liggande kontinenterna kommer också sällan i fokus. Men för länder i Europa finns ett intresse. Tilläggas skall att i Europakategorin är det 19 procent av uppsatserna och 31 procent av avhandlingarna som handlar om EU.

Sammanfattningsvis: omvärlden är mindre synlig i uppsatserna i jämförelse med avhandlingarna som är något mer kosmopolitiskt orienterade.

Jämförelse med utländska tidskrifter

Ifråga om uppsatsernas fördelning över innehållskategorier finns för perioden 1970-1995 med hjälp av Pippa Norris (1997) möjlighet att jämföra med innehållet i tre flaggskepp i tidskriftsbranchen: *American Political Science Review* (APSR), *European Journal of Political Research* (EJPR) och *Political Studies* (Storbritannien). Tyvärr tycks det inte finnas någon senare studie av detta slag att tillgå så vi får nöja oss med en historisk tillbakablick.

Tabell 8. Jämförelser av statsvetenskaplig forskningsproduktion 1970-1995 sedd från fem olika horisonter. Procent

	Statsvetenskaplig tidskrift	EJPR	APSR	Political Studies	Svenska doktors- avhandling
Konstitutionella frågor	6,6	1	5	2	1
Riksdag, regering, statschef, myndigheter, domstolar	10,5	9	14	3	8
Politiska partier	3,5	22	5	8	8
Val, väljarbeteende, allm opinion	10,1	32	33	13	5
Demokrati	7,7	3	3	2	4
Policyanalys	7,7	16	8	13	26
Normativ teori	1,7	1	16	35	0,4
Intressegrupper	1,7	4	2	4	4
Politisk ekonomi	3,8	4	4	4	1
Internationella relationer	2,8	1	6	7	11
Kommunal/regional nivå	4,2	1	1	3	12
Metodologi	5,9	6	3	5	0
Intressegrupper	1,7	4	2	4	4
Idé-och ideologianalys	2,8	-	-	-	6
Begreppsanalys	6,3	-	-	-	2
Massmedia och kommunikation	4,9	-	-	-	5
Genusperspektiv	0,7	-	-	-	1
Icke-demokratiska system	0,3	-	-	-	1
Personbiografi	10,0	-	-	-	2
Statsvetenskap som vetenskap	8,7	-	-	-	0
Total	100%	100%	100%	100%	100%
Tyngdpunkternas sammanlagda tyngd	31%	70%	63%	61%	49%
Antal	286	585 totalt för dessa tidskr		258	

Tyngdpunkterna (definierade som tvåsiffriga procentandelar, fetstilade i tabellen) i de jämförda objekten råkar bli tre stycken i vart och ett av de fem jämförda objekten, men bara i ett fall ligger en tyngdpunkt (med undantag för avhandlingarna) på en och samma rad, den som annonserar sig som Val, väljarbeteende och allmän opinion. Valen – de periodiskt återkommande valen – tycks vara det ständigt förnyade källmaterial som statsvetarna världen över flockas kring och som i betydande och kontinuerlig grad håller det statsvetenskapliga maskineriet igång. I Sverige ligger sedan länge denna tyngdpunkt starkast förankrad i Göteborg.

”Policyanalys” är en kategori där tre av de fem producenterna lagt tyngdpunkt. Även på detta fält produceras frekvent nytt källmaterial. De politiska sakområdena är många och i ständig tillväxt; nya lagar och regler tillkommer och förändras, deras tillkomst och effekter blir gefundenes Fressen för den nyfikne statsvetaren att undersöka och utvärdera. Mest på hugget i detta sammanhang är de avhandlingsskrivande doktoranderna. Dessa har dessutom oftare än andra fokus på ”Internationella relationer” och ”Kommunal/regional nivå”.

På raden för ”Normativ teori” har två tidskrifter lagt tyngdpunkt, varav den brittiska *Political Studies* med hela 35%, *APSR* med 16%. Här bör inflikas att Pippa Norris sannolikt anlagt en mycket bred och lite märklig definition av begreppet ”Normativ teori”, vilket framgår av den kommentar hon gör i sammanhanget: ”*Political Studies* had by far the highest proportion of articles involving philosophical discussions of normative theory, and historical studies of political thought based on interpretative textual analysis” (Norris 1997:26). En svensk statsvetare skulle nog kalla det mesta av sådant för Idé- och ideologianalys. Att i tabellen flytta upp och införliva den raden med ”Normativ teori” låter sig enkelt göras men ändrar mycket lite i resultatmönstret. I tabellen finns ytterligare en rad där två tidskrifter markerats med fetstil om än med blygsam marginal. Det är också något förvånande att inga fler har högre siffror här eftersom kategorin omfattar det politiska systemets mest centrala aktörer, dvs ”Riksdag, Regering, Statschef, Myndigheter och Domstolar”.

I den representativa demokratin har de politiska partierna en nyckelroll. ”Partier är fria staters liv,” heter det i en klassisk formulering. Den europeiska journalen *EJPR* är den ende av våra fem jämförda publicerare som tagit detta ad notam och fått fetstil med 22 procent för Partier och än fler procent (32) för det som ligger bakom alltså Val, väljarbeteende och opinioner.

Slutligen så den enda av tidskrifterna – *Statsvetenskaplig tidskrift* – som står med en egen, stor och personligt färgad specialitet: Personbiografi. Var tionde uppsats hamnar i denna kategori. Personbiografierna behandlar till två tredjedelar samhällsvetenskapliga forskare och till en tredjedel politiker.

Även efter viss reservation för effekten av att klassificeringskriterier kan vara något olika förefaller det klart att *Statsvetenskaplig tidskrift*, liksom också de svenska statsvetenskapliga avhandlingarna, uppvisar den jämförelsevis mest

välspridda fördelningen av sina forskningsprodukter över de många arenor som finns inom den vetenskap som ute i världen går under paraplybeteckningen Political Science.

Här skulle man kunna sluta, men då missar man många intressanta iakttagelser som kan göras om man istället utgår från specifika nyckelbegrepp och fastställer deras relativa frekvens eller ibland – än mer intressant – frånvaro av frekvens eller extremt blygsam sådan.

Nya utgångspunkter och frågor

- 1) Om en vetenskaplig författare fokuserar sin forskning på företeelsen, förhållandet eller fenomenet F är det högst sannolikt att författaren kommer att avslöja detta F i uppsatsens eller bokens titel eller eventuell undertitel. Tydlighet i detta avseende ligger såväl i författarens som läsarens intresse. Titeln förmedlar information om verket – den är kronan på verket.
- 2) Statsvetarna studerar företeelser, fenomen och förhållanden av olika slag. En del av dessa betecknas med ord som konventionellt kan betraktas som politiska ord, t ex ord som demokrati, policy, liberalism etc, men allt i världen är inte politik. Studier där t ex ”svältkatastrof” är ett nyckelord är i sig naturligtvis inte att betrakta som studier av politik. Men om t ex ”svältkatastrof” i en genomförd jämförande empirisk länderanalys kombineras med ett etablerat politiskt nyckelbegrepp, t ex ”regimtyp” så har därmed också ”svältkatastrof” genom denna studie blivit ett politiskt, och därmed statsvetenskapligt ord.

Vad inom den politiska sfären väljer statsvetarna att fokusera på – och därför också använda som titelord och vilka förändringar kan iaktas härvidlag? Och vad i politiken tenderar att inte få statsvetenskapligt fokus?

Allt är inte politik, men vilka fenomen gör statsvetarna genom sin forskning till ”politiska” oavsett om de finns eller inte finns i det statsvetenskapliga ordlexikonet? Frågor av detta slag är måhända inte så vanliga, men de har ställts tidigare. Redan 1959 beklagade sig Robert Dahl, sedermera världsberömd statsvetare och blivande förste mottagare av det skytteanska ”nobelpriset” i statskunskap:

”For all the talk and all the public curiosity about the relations between business and politics, there is a remarkable dearth of studies on the subject. What is written is more likely to come from the pen of a sociologist, an historian, a lawyer, or an economist than from a political scientist. One would suppose that the role of business, particularly big business, in the political system would be a matter of central concern to political scientists.” (Dahl 1959:1)

Det återstår att undersöka om detta fortfarande gäller och om det också gäller för ett antal andra ord utöver ”business”.

Konkret blir alltså frågorna: Vilka frekvenser har – under de senaste 50 åren – ett antal utvalda ord i titlarna på uppsatser i *Statsvetenskaplig tidskrift* och hur ser dessa frekvenser ut i jämförelse med vad som kan iakttas i titlarna på de svenska statsvetenskapliga doktorsavhandlingarna under samma tidsperiod. Tillkommer gör självfallet också frågan om vilka frekvensförändringar som de utvalda orden genomgått över tid. Vilka är de högfrekventa orden i den statsvetenskapliga forskningen? Och finns det exempel på – ur ett statsvetenskapligt perspektiv – orimligt lågfrekventa ord?

Den statistiska metoden för det fortsatta projektet behöver inte förändras. Den beskrivs i all sin enkelhet pregnant av Alf Henriksson i boken ”Rim och reson” (1995):

Allt som förändras när något har hänt
 Uttrycks numera nära nog jämt i procent.
 Denna vana blir allt permanentare.
 Jaha, världen är full av procentare.

Men ibland behövs också t ex korrelationskoefficienter.

Vilka är nyckelorden och vilken är deras frekvens?

Uppgiften blir inledningsvis att avgöra vilka nyckelord som eftersökningen skall avse. För att välja ut titelrelevanta ord från den statsvetenskapliga vokabulären har jag – förutom stickprov i titelmassan – tagit hjälp av i första hand fyra olika källor, nämligen

- *Statsvetenskapligt lexikon* (Kjell Goldmann m fl red. 1997)
- *A dictionary of political analysis* (Geoffrey Roberts 1971)
- *Vad är statsvetenskap?* (Björn Badersten & Jakob Gustavsson 2015)
- *Statsvetenskapens frågor* (Li Bennich-Björkman red. 2013) samt
- *Kontraster och nyanser: svensk statsvetenskap i brytningstid* (redaktörer Magnus Jerneck & Björn Badersten 2010).

Excerperingen av potentiellt intressanta ord avslutades när samlingen uppgick till 190 stycken. Sökningar genomfördes sedan i samtliga titlar (inkl underrubriker) på uppsatser och doktorsavhandlingar för perioden 1970–2020 (N=1592). Orden söktes på svenska och engelska och i alla böjningsformer och i alla relevanta sammansättningar. Orden har också undersökts med avseende på synonymer. Sökningarna resulterade i minst en träff i 96 procent av titlarna.

Bara 14 ord har en frekvens av 5 procent eller mer. Dessa ger minst en träff i 79 procent av de 1592 uppsats- och avhandlingstitlarna och tillsammans svarar de för hälften av de 5742 träffar som de 190 orden ger. Detta dokumenterar att dessa 14 ord uppenbarligen har en central ställning i det statsvetenskapliga forskandet. Bara i var femte titel är inget av dessa ord närvarande.

Ovanstående definition av högfrekventa ord som ord med frekvens på fem procent eller mer i totalmaterialet undanskymmer dock vilka frekvensskillnader som kan finnas mellan de två tidsperioderna och mellan uppsatser och avhandlingar. I tabell 9 presenteras därför de ord vars frekvenser vid något tillfälle varit fem procent eller mer. Antalet högfrekventa ord ökar då från 14 till 25 ord. Dessa ger träffar i 85 procent av alla titlar.

Tabell 9. Frekvensredovisning för de 25 ord som i uppsats- eller avhandlingstitlar under någon av de två studerade tidsperioderna haft en frekvens på fem procent eller mer. Redovisade siffror anger procentandelen av titlarna som innehåller ordet i respektive grupp. Orden presenteras i ordning efter sin frekvens i totalmaterialet enligt högerkolumnen.

Nyckelord	Uppsatser		Doktorsavhandlingar		Totalt
	1970–1995	1996–2020	1970–1995	1996–2020	
Politik, politisk/Politics, political	18,9	24,7	34,9	32,2	28,5
Förändring, utveckling/Change, development (inkl att tidsperiod är angiven i titeln)	7,7	13,6	35,3	21,9	19,6
Sverige, svensk/Sweden, swedish	8,7	19,0	26,0	20,1	18,8
Frågetecken (?) /Frågeord	6,6	22,0	7,8	15,9	14,3
Kommun, region, stad/Municipality, region, city, town	5,6	8,2	18,2	14,3	11,9
Demokrati/Democracy	9,4	6,8	5,0	14,2	10,1
Studie/Study*	2,8	5,7	26,4	9,4	10,1
Stat/State	4,2	4,6	8,9	11,3	8,1
Parti/Party	3,1	8,4	12,8	5,1	6,8
Ord som slutar på -ism	4,5	6,3	7,4	7,3	6,6
Policy	1,7	1,4	5,4	10,3	5,9
Makt/Power	4,2	4,1	4,7	6,9	5,4
Teori, modell/Theory, model	7,3	6,0	6,2	3,6	5,2
Ord som signalerar genusperspektiv	0,7	8,2	0,8	7,0	5,1
Effekt, konsekvens/Effect, consequence, implication	0,7	2,7	4,3	7,6	5,0
EU, European Union	0,7	4,3	0,4	8,8	4,9
Analys/Analysis	5,2	5,4	5,4	3,7	4,7
Komparativ,jämförande/Comparative	1,7	2,7	5,0	6,9	4,7
Styrning/governing, governance	0,3	2,7	1,9	7,0	4,0
Val, väljare/ Election, voter	5,6	4,3	3,9	3,3	4,0
Institution/institutionell	2,8	1,6	0,4	6,0	3,5
Konflikt, strid, kamp/Conflict, fight	2,1	2,4	4,3	5,1	3,5
Debatt/Debate	1,4	2,2	7,0	2,2	2,8
Beslut/Decision	0,3	2,9	5,0	2,7	2,7
Grundlag/Constitution	5,6	2,7	0,8	1,0	2,2
Sovjet/Ryssland/Soviet, Russia	0,7	1,1	5,8	1,6	2,1
Antal uppsatser/avhandlingar	286	377	258	671	1592

* Ett beklagligt stort antal författare bryter mot en grundläggande regel vid titelkonstruktion: "Empty phrases such as 'A study of ...' should be avoided since they have no value as keywords" (Björk & Räsänen 2003. *Academic writing: a university writing course*, s. 259).

I tabellens inledning möter vi två trivialiteter och två överraskningar. Det som inte förvånar är att svenska statsvetare i hög grad tenderar att forska om svensk politik. Och man informerar ofta om detta när man sätter kronan på verket. Detta är inget svenskt särdrag. Motsvarande torde gälla statsvetenskapen i alla länder.

Det som däremot positivt något förvånar är att titlarna påtagligt ofta (19,6 procent) på något sätt informerar om att det är studier av förändring i något avseende som genomförts och nu presenteras. I avhandlingstitlarna har den mycket höga siffran för första perioden dämpats, medan förändringsperspektivet i uppsatserna omvänt blivit allt vanligare.

Tre företeelser i titlarna behandlas som ord fastän de inte är det. Frågetecknet är det ena och det andra är "ism" som står för alla ord som slutar så och är en vanlig tummelplats för många samhällsvetare. Det tredje är genusperspektiv som innefattar ord som kön, kvinnor, genus, gender, feminism och jämställdhet.

Frågetecknet och frågeorden har fått starkt ökad frekvens redan i titeln, i uppsatserna från 7 till 22 procent över tidsperioderna, i avhandlingarna från 8 till 16 procent. Vågar man förmoda att det i någon utsträckning är Lennart Lundquists ord från 1993 som tagit skruv: "I idealfallet är problemet formulerat som en fråga. /.../ Ett förtjänstfullt sätt att ange problemet är att använda det som titel på undersökningen" (Lundquist 1993:61). För avhandlingarnas del introducerades frågetecknet 1978 av Björn von Sydow i hans studie "Kan vi lita på politikerna?" Men då hade i tidskriften redan publicerats tre uppsatstitlar med frågetecknet, det första 1970 av Dante Germino och med en måhända berättigad fråga dessutom: "Hegel's Theory of the State: Humanist or Totalitarian?"

Statsvetarna är uppenbarligen ett frågvist släkte. Frekvensen frågetecknen i deras avhandlingstitlar är ungefär tre gånger större än vad som gäller för avhandlingar från t ex sociologer, psykologer och pedagoger.

Vi lämnar frågetecknen – som även de ibland lämnar frågetecknen efter sig – och konstaterar att betraktade som titelinnovationer har dessa märkliga men informativa krumelurer undergått en snabb diffusionsprocess. Och må den fortsätta för som man frågar sägs det ju att man får svar.

Det journalistiska greppet att göra rubrik, inte på frågan utan på svaret, har ännu inte blivit frekvent inom akademien. Men det förekommer och har i vissa fall då det avslöjade eller antydda resultatet är provocerande skapat hög grad av uppmärksamhet som t ex den frekvent citerade uppsatsen i tidskriften *Nature* av Wennerås & Wold, 1997: "Nepotism and sexism in peer-review." I det här studerade materialet finns flera exempel på titlar som samtidigt är komprimerade resultatsammanfattningar. Ofta är de utformade med hjälp av metaforer, t ex "Bäst i klassen. Sverige och efterlevnaden av EU:s regelverk" (Jonas Tallberg, uppsats 1998:4), "Nästan välkomna: invandringspolitikens retorik och praktik" (Carl Dahlström, avh. 2004) och "Den försiktiga kameleonten: europeisk

socialdemokrati och brittisk Labour” (Henry Pettersson, avh. 2004). Roligast är kanske ändå Katarina Barrling Hermanssons redan i rubriken annonserade resultatsammanfattning med sin uppsatstitel ”Bland blåklint och tomtepålar. Om det kulturella tillståndet i Folkpartiet Liberalerna” (2010:2). Att man snart inser att tryckfelsnisse har varit framme och förvanskat hennes ”totempålar” sänker ju inte humornivån nämnvärt.

I tabell 9 är det bara på fyra rader där ordfrekvensen genomgående ligger över fem procent. Förutom ”förändring” och ”frågetitlar” gäller det ”demokrati” och ”kommun”. Dessa fyra kan således betraktas som stora ”segel” på det statsvetenskapliga skeppet. Många (38%) har i sina titlar hissat *ett* av dessa segel, men ingen har ännu *simultant* hissat alla fyra. I 14 studier (varav fyra uppsatser och tio avhandlingar) har dock författaren lyckats få tre av seglen i topp. Och dessutom även några andra mindre segel. Nedan ges exempel på hur sådana titlar kan se ut (med de stora ”seglen” fetstilade och de mindre kursiverade):

- Mot *marknad* och **demokrati**? Om *transitionsprocessens historiskkulturella* förutsättningar i Öst- och Centraleuropa (Björn Badersten, uppsats 1995:4).
- En fråga för *väljarna?*: *kampen* om det **lokala** vetot **1893-1917** (Bror Lyckow, avh. 2001).
- Hur växer **demokratin** fram? Dynamisk (**evolutionär**) *komparation* och några *metodtest* på europeiska *regimdata* (Mikael Sandberg, uppsats 2003).
- En skola i **demokrati**?: föräldrarna, **kommunen** och dialogen (Maria Jarl, avh. 2004).
- Den responsiva **demokratin**?: *effekter av medborgarnas delaktighet* i den **lokala demokratin** (Daniel Wohlgemuth, avh. 2006).

Vidgar vi perspektivet och frågar efter exempel på titlar med flest träffar på de högfrekventa orden blir Emil Uddhammar (1993) en vinnare med sju träffar i sin avhandlingstitel som distinkt informerar om ett av statsvetenskapens fokus: ”**Partierna** och den stora **staten**; en **analys** av **statsteorier** och **svensk politik** under **1900-talet**”.

Men, för att inte missförstånd ska uppstå: Självklart går det att skriva intressanta uppsatser och avhandlingar utan att ådra sig någon som helst träff av de 190 studerade orden. Men det är inte lätt och inte vanligt. Exempel på en sådan titel som går under radarn är ”Studenter som kunder och konsten att vara lärare – från frustration till självreflexion” (Cecilia Arensmeijer & Ann-Sofie Lennqvist Lindén; uppsats 2014:4) Titeln ger 0 träffar, men god och preciserad information om vad uppsatsen handlar om. Avhandlingen ”Sydafrika i världen” (Åke Magnusson 1979) får ingen träff därför att titeln saknar viktiga informerande

ord. Är det forskning om Sydafrikas relation till världen eller tvärtom världens relation till Sydafrika? Eller något annat perspektiv. Läsaren efterlyser någon eller några förtydligande fokuseringar. Sådana ges t ex i avhandlingen ”**Nation, nationalism och identitet: Sydafrika i svensk sekelskiftesdebatt**” (Jan-Gunnar Rosenblad 1992.) Och här blir det 5 träffar bland de studerade sökorden och en forskningsprodukt som låter sig inrangeras på viss plats i den statsvetenskapliga diskursen.

Det är ganska uppseendeväckande att den statsvetenskapliga forskningens rubriksättning i så hög grad är koncentrerad till användningen av ett drygt dussin centrala begrepp. Och att sedan så mycket olika slags forskning kan åstadkommas med dessa grundelement. Men å andra sidan: arkitekterna behöver egentligen inte heller så många olika materialtyper för att bygga sina hus – eller till och med en hel stad. Men i sistnämnda fall tillkommer då behovet av landskapsarkitekter. Sådana finns också inom statsvetenskapen. Då och då dyker det till exempel upp en David Easton, en John Rawls eller en Amartya Sen som förändrar det statsvetenskapliga ordlandskapet och skapar nya siktlinjer. Den sistnämnde påvisade bland annat det historiska sambandet mellan ”regimtyp” och ”svältkatastrofer”. Enligt Amartya Sen har det aldrig inträffat en hungersnöd i en demokrati (Amartya Sen 1999). Men, påpekade den indisk-amerikanske författaren och vetenskapsjournalisten Madhusree Mukerjee och förlängde siktlinjen: Däremot har demokratier bidragit till hungerkatastrofer i andra länder. Den brittiske premiärministern Winston Churchill var ansvarig för effekterna av den fruktansvärda svälten i Bengalen 1943 hävdar Mukerjee (2010).

I en tankeväckande uppsats vidareutvecklar Johannes Lindvall ”the political-science-as-architecture” metaforen: ”According to the Roman architect Vitruvius, for instance, a good building is characterized by *firmitas* (strength), *utilitas* (usefulness), and *venustas* (beauty).” /.../ “the analogy also suggests that there is something that brings political scientists together. As political scientists, we ask different sorts of questions and use different types of methods *because* we have a common purpose: to understand how the institutional structures humans create shape the lives they live” (Lindvall 2020).

Samband mellan ordfrekvenserna i uppsatser och avhandlingar under olika perioder

Med blotta ögat tycker man sig i tabell 9 skönja ganska tydliga likheter mellan ordfrekvensprofilerna i olika kolumner, men med korrelationskoefficienter fås ett tydligare och mer tillförlitligt besked.

Tabell 10. Sambanden mellan frekvensfördelningarna för frekventa titelord i uppsatser och avhandlingar

	Uppsatser 1970–1995	Uppsatser 1996–2020	Avhandlingar 1970–1975	Avhandlingar 1996–2019	Alla uppsatser och avhandlingar
Uppsatser 1970-1995		.78	.71	.77	.84
Uppsatser 1996-2020			.74	.84	.91
Avhandlingar 1970-1975				.83	.90
Avhandlingar 1996-2019					.97

Analysen avser 25 ord med frekvenser på minst fem procent i uppsatser eller avhandlingar under någon av tidsperioderna. Pearsons korrelationskoefficienter (r). Samtliga koefficienter är signifikanta på 0.01 nivå.

Fokusorden med de höga frekvenserna (presenterade i tabell 9) tenderar tydligt att vara prioriterade likartat såväl i uppsatserna som i avhandlingstitlarna och i båda tidsperioderna.

Även orden inom det lägre frekvensområdet 2-4,9 procent ger signifikanta korrelationer men med lägre r -värden.

På individnivå må statsvetarna – liksom alla andra – tyckas vara just individualister, men på kollektiv nivå är deras förkärlek för vissa ord likartad oavsett om den studeras i Statsvetenskaplig tidskrift eller i doktorsavhandlingarna och oavsett om vi talar om för länge sedan eller om en nyss förfluten tid. Vad som överallt och hela tiden uppvisas är kort sagt mycket likartade kollektiva annonspelare för verksamheten.

De låg- eller mycket lågfrekventa orden – inte så uppmuntrande

Liksom vid vanligt fiske finns det vid ordfiske av detta slag anledning att skilja på vanliga och ovanliga. De ovanliga kallas i fortsättningen för lågfrekventa eller mycket lågfrekventa när de är riktigt sällsynta. Ord som inte – eller nästan inte – förekommer är också en kategori värd att uppmärksamma. Vilka ord som är vad i vår titelsamling redovisas i tabell 11.

Tabell 11. Titellord i olika frekvenskategorier

Ord som i titlar på uppsatser eller avhandlingar under minst en av de två undersökta 25-årsperioderna har en procentuell frekvens enligt vad som preciseras i kategorierna benämnda A, B, C, D och E		
A	Hög frekvens 5% eller mer	Politik/politisk, förändring/utveckling, Sverige/svensk, frågetecken (?), kommun/region/stad, demokrati, stat, parti, -ism, policy, makt, teori, genusperspektiv (flera ord på detta tema), effekt/konsekvens, EU, analys, komparativ, val/väljare, styrning/governance, institutionell, konflikt/strid/ kamp, debatt, grundlag/konstitution/författning, beslut, Sovjet/Ryssland (För utveckling över tid av dessa ord. se tabell 9).
B	Någorlunda frekventa 2-4,9%	Budget, deltagande, diskursanalys, ekonomi, fallstudie, frihet, företag/ bolag, förhandling, förklaring, förvaltning/administration/management, granskning, hur, ideologi, internationell, intresse, jämlikhet/jämställdhet, global, konservativ, kris/katastrof, kultur, legitimitet, marknad medborgare, miljö, nation, normativ, offentlig, perspektiv, plan, post-, praktik, problem, process, reform, regering, relation, riksdag, rättvisa, samarbete, samhälle, socialdemokraterna, socialism, strategi, struktur, system, säkerhet, välfärd
C	Lågfrekventa 1-1,9 %	Aktör, ansvar, auktoritär, begrepp, byråkrati, civilsamhälle, demokratisering/transition, etik/moral, etnisk, fack, folk, fred, hälsa/sjukvård, identitet, individ, integration, inflytande, implementera, krig, kritik, kollektiv, kommunism, konkurrens, konservativ, kunskap, liberal, mekanism, metod, migration, militär, modern, mål, nätverk, organisation, regim, rättigheter, tillit/förtroende, ungdom, USA, utbildning, utmaning, varför, våld
D	Mycket lågfrekventa Mindre än 1% men mer än två gånger	Allmänning, attityd, bistånd, diffusion, diplomati, effektivitet, elit, expert, framtid, frivillig/volontär, förstå, FN/UN, hypotes, innovation, islam, imperialism, internet/IT, misslyckande, missnöje/protest, religion, klass, klimat, koalition, kollektiv, kolonial, korruption, korporatism, ledarskap, lobbying, logik, missnöje/protest, narrativ, NPM/New Public Management, prioritet, privat, revolution, risk, sanning, skatt/taxor, terror, tjänstemän, våld, värdering, äldre
E	Ord som helt saknar frekvens eller förekommer högst två gånger	Anarki (1gång), apartheid (1) auktoritet (2), barn (1), beskrivning (1), demografi (1) egoism (1), experiment (1), familj (2), fanatism (0), fascism (2), fattiga (2), folkmord (0), förslag (2), geopolitik (0), hypotes (1), imperialism (0), kolonialism (2), komplex (2), kapitalism (2) lojalitet (1), meritokrati (0), misstag/fallacy (0), monopol (2), motiv (2), nazism (1), ordning (2), orsak/kausalt (2), pengar (0), pluralism (2), rationell (2), remiss (1), sekularisering (1), skandal (2), skeptisk (0), socialt kapital (1), sociala medier (1), svält (0), tolerans (2), tvång (2), utnämning (0), valdeltagande/turnout (1), visseblåsare (0)

Den tillskapade listan med 190 ord för att ringa in de svenska statsvetarnas forskningsfokuseringar är givetvis inte uttömmande. Det finns självfallet fler potentiellt intressanta ord att undersöka, men en sak kan i förväg med mycket hög sannolikhet påstås om alla ytterligare ord: en frekvensstudie kommer att

visa att de tillhör kategorin lågfrekventa ord. Ytterligare intressanta ord som föreslås kan självfallet också visa sig helt sakna frekvens.

De mycket lågfrekventa orden i kategori D är enligt definitionen sällsynta (max 0,9 procent) i såväl uppsats- som avhandlingstitlar och i båda tidsperioderna. Motsvarande gäller för de lågfrekventa i kategori C som överallt ligger under 2 procent.

För flertalet av de låg- och mycket lågfrekventa orden – och för de som saknar eller nästan saknar frekvens, är det svårt att förstå varför de så sällan ”kommit på tapeten” hos statsvetarna. Vissa av dem har sedan ganska länge haft hög synlighet i media och i den allmänna samhällsdebatten. Det gäller t ex ord som klimat, migration och integration, mänskliga rättigheter, ansvar, nätverk, internet och sociala medier, terrorism och många flera som redovisas avslutningsvis i tabell 11.

Korruption är ett annat exempel; på detta tema har två uppsatser och fyra avhandlingar producerats på 2000-talet men dessförinnan ingenting. En sökning på ordet i Svenska Dagbladet ger mer än elva tusen träffar under de gångna 50 åren.

Att studera policy, beslut och processer är frekvent förekommande, men görs sällan eller aldrig utifrån samtidigt fokus på sådant som ledarskap, lobbying, remisser, byråkrati, (in)effektivitet eller misslyckande.

”Han /Stein Rokkan/ var inte avvisande ens till fyndiga one-liners. `Röster räknas men resurser avgör` (1964) var hans sätt att fånga korporativismen under dess storhetstid i Norden när LO, arbetsgivarföreningen, bondeorganisationerna och andra särintressen ännu hade tyngd i departementens korridorer att få valresultatets förväntningar överprövade.” (Ulf Lindström 2020: 754). Facit är att ”lobbying” har en titelfrekvens på 0,3 procent och ”korporativism” 0,4 procent. Dessa låga siffror kan dock inte tolkas som att särintressen numera inte gör försök att ”få valresultatets förväntningar överprövade”.

Enstaka träffar fås på de flesta relevanta ord. Men undantag finns. Trots att 50 år är en lång tid får vi vänta ännu längre innan någon titel innehåller ord som diktatur, imperialism, geopolitik, pengar, misstag, eller fanatism. Ord som slutar på -ism är annars relativt vanliga. Frekvensmässigt leder parlamentarismen fortfarande, men hack i häl kommer på senare år realismen och feminismen. Även nationalism och auktoritarianism verkar vara på ingående. Men skepticismen – som ju är en god sak inom sanningssökandet – saknas fortfarande.

”Kausalitet” är ett centralt samhällsvetenskapligt ord; ”nazism” är ett rysansvärt politiskt ord. Båda orden får dock bara var sin träff bland de 1592 titlarna. Märkligt nog kommer de båda träffarna i samma titel: ”Kausalitet inom samhällsvetenskapen. En fallstudie av nazistiska partiframgångar i Tärendö kommun” (Tage Alalehto, Statsvetenskaplig tidskrift 2018:1). Att båda orden

– var för sig eller tillsammans – förtjänar mer statsvetenskaplig uppmärksamhet är väl ingen överdrift.

Att forska om orsaker är en sak. Det förekommer ofta, låt vara dock nästan aldrig direkt utsagt i en avhandlingstitel. Att forska med fokus på effekter och konsekvenser är däremot numera ganska högfrekvent annonserat i titlar, speciellt vad gäller doktorsavhandlingarna där frekvensen ökat från 4,3 till 7,6 procent. Ökning har också skett avseende uppsatserna, men på lägre nivå: från 0,7 till 2,7 procent.

Ett ökande intresse för effektanalyser kan således konstateras. Men vad som också vid närmare granskning måste konstateras är att dessa studier designmässigt praktiskt taget aldrig uppfyller vad som (t ex inom den medicinska vetenskapen) krävs för att en effekt ska anses vara vetenskapligt robust dokumenterad. Slutsatser av detta slag kräver mycket av den forskningsdesign och datainsamling som en studie ska leva upp till. För redovisning av olika evidensskriterier, se Sundell & Svensson (2010: 15). I denna studie med titeln ”Effektutvärderingar i doktorsavhandlingar” granskas 1402 avhandlingar inom folkhälsovetenskap, kriminologi, omvårdnadsvetenskap, pedagogik, psykologi, socialt arbete och sociologi publicerade under perioden 1997–2006. I studien sägs sammanfattande: ”Det råder en generell brist på kunskap om sociala interventioners effekter. /.../ Sammantaget kan resultaten tolkas som att få doktorander har utbildats praktiskt i att studera effekter av sociala interventioner” (Sundell & Svensson 2010: 9, 23).

”Och tänk på skatterna, ... de höga skatterna” suckade den deprimerade Harry Martinsson i TV på 70-talet. Och det gjorde Astrid Lindgren också. Och det gör många, men inte statsvetarna. Utom en gång 1984 då Håkan Strömberg tänkte på ”Sanktionsavgifterna och grundlagen”. Men han var ju inte statsvetare utan jurist, professor och spexförfattare. Men rätt ska vara rätt: bland avhandlingstitlarna hittar man 0,7 procent om skatter från de senaste 20 åren.

Än mer anmärkningsvärt är det ännu större ointresset för att forska om barn och politik. Inte en enda gång varken i uppsatser eller avhandlingar förekommer ordet ”barn” eller ”child” i någon titel – förrän Johanna von Bahr, handledd av Jonas Tallberg, dök upp i Nordenskiöld-salen på Svante Arrhenius väg 12 i Stockholm den 2 febr 2020 kl 13.00 och spräckte den mer än 100-åriga nollan genom att framgångsrikt försvara sin avhandling ”International organizations and children’s rights: norm adoption, pressure tactics and state compliance.”

En författaren närstående person som studerat litteraturvetenskap tycker sig känna igen fenomenet och påpekar att inom litteraturvetenskapen kom ett barn med i titeln på en doktorsavhandling ”redan” 1979 och ger referensen: ”Lundqvist, Ulla (1979). *Århundradets barn: fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar*. Men, tillägger min sageskvinna, i Tyskland var man långt före, 1923 disputerade Oskar von Allmen på en avhandling med titeln

”*Der Kind in der epischen Dichtung der Griechen*” (Barnet i grekernas episka diktning).

Är då barn det av statsvetarna bortglömda folket i demokratin? Ja, av statsvetarna på högre nivå, men inte av samhällsvetarna i allmänhet. De har skrivit om barn 136 gånger i sina avhandlingstitlar, men då är det mesta gjort av sociologer, psykologer, pedagoger eller forskare inom socialt arbete. Den första kom 1979 och heter ”Glesbygdsbarn i Västerbotten” (Annagreta Råberg, ped. inst., Umeå universitet). ”Statsvetare på högre nivå”, skrev jag nyss. Ja, därför om man via DIVA-arkivet undersöker titlarna på studentuppsatserna vid de statsvetenskapliga institutionerna så är det någorlunda gott om ”barn och politik” i dessa titlar vid alla de stora universiteten.

Eftersom det är obekant för statsvetarna hur barn och politik kan göras till föremål för forskning redovisas nedan ett antal sådana exempel, där det av titlarna framgår att det lika gärna (eller varför inte ännu hellre) kunde ha varit statsvetare som varit författare:

- Bartley, Kristina, 1998. *Barnpolitik och barnets rättigheter*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet (sociologi)
- Segerholm, Christina, 1998. *Att förändra barnomsorgen. En analys av en statlig satsning på lokalt utvecklingsarbete*. Diss. Umeå: Umeå universitet (pedagogik).
- Klinth, Roger, 2002. *Göra pappa med barn: den svenska pappapolitiken 1960-95*. Diss. Linköping: Linköpings universitet
- Johansson, Susanna, 2011. *Rätt, makt och institutionell förändring: en kritisk analys av myndigheters samverkan i barnahus*. Diss. Lund: Lunds universitet (rättssociologi)
- Littmarck, Sofia, 2017. *Barn, föräldrar, välfärdsstat: den politiska debatten om föräldrautbildning och föräldrastöd 1964-2009*. Diss. Linköping: Linköpings universitet
- Löw, Joel, 2020. *Världen, Sverige och barnen: internationell påverkan på svensk barnpolitik under välfärdsstatens framväxt i mellankrigstidens tidevarv*. Diss. Linköping: Linköpings universitet
- Lind, Jacob, 2020. *The Politics of undocumented migrant childhoods: agency, rights, vulnerability*. Diss. Malmö: Malmö universitet

Man kan i dessa icke statsvetenskapliga avhandlingar notera att ordet ”politik” finns med i alla titlar utom två, där det istället finns ”stat” eller ”agency”.

Uppsatser i Statsvetenskaplig tidskrift jämförda med världslitteraturen i statsvetenskap

Kan man tala om en världslitteratur i statsvetenskap? Ja, självfallet. Problemet är bara att ge detta begrepp en acceptabel operationalisering. Mitt förslag är: Skrifter författade av de skytteanska pristagarna i statsvetenskap.

Skytteanska priset, som med 500 000 kronor i pris är ett av de största och mest prestigefyllda inom statsvetenskapen i världen. Priset delas ut årligen sedan 1995 till den forskare som enligt Skytteanska stiftelsens mening lämnat det viktigaste bidraget till den statsvetenskapliga forskningen. Priset har stor prestige och omtalas ofta som ett "Nobelpris i statskunskap".

Titlarna på den produktion i form av böcker och vetenskapliga artiklar som de 26 pristagarna åstadkommit under perioden 1970–2020 kommer i det följande att göras till ett jämförelsematerial. Ett nätfiske med hjälp av JSTOR och LIBRIS ger vid handen att pristagarnas produktion totalt innehåller 920 titlar, varav 339 är boktitlar (editerade volymer oräknade) och 581 är titlar på vetenskapliga uppsatser. Viss mindre felmarginal kan finnas i dessa siffror. I tabell 12 presenteras det 26-mannalag som uppsatsförfattarna i Statsvetenskaplig tidskrift och avhandlingsförfattarna ställer upp mot:

Tabell 12. Skytteanska pristagare i statsvetenskap

År	Namn	Universitet	Ursprungsland	Antal böcker och uppsatser
1995	Robert Dahl	Yale University	USA	34
1996	Juan Linz	Yale University	Spanien	20
1997	Arend Lijpart	Univ of California	Nederländerna	37
1998	Alexander George	Stanford University	USA	31
1999	Elinor Ostrom	Indiana University	USA	49
2000	Fritz Scharpf	Max Planck Institute	Tyskland	34
2001	Brian Barry	Columbia University	Storbritannien	30
2002	Sidney Verba	Harvard University	USA	22
2003	Hanna Pitkin	Univ of California	USA	12
2004	Jean Blondel	European Univ Florens	Frankrike	17
2005	Robert Keohane	Princeton University	USA	42
2006	Robert Putnam	Harvard University	USA	30
2007	Theda Skocpol	Harvard University	USA	52
2008	Rein Taagepera	Univ of California	Estland	29
2009	Philippe C Schmitter	European Univ Florens	USA	27
2010	Adam Przeworski	New York University	Polen	34
2011	Ronald Inglehart	Univ of Michigan	USA	54
2011	Pippa Norris	Harvard University	USA	43
2012	Carole Pateman	Univ of California	USA	19
2013	Robert Axelrod	Univ of Michigan	USA	22

År	Namn	Universitet	Ursprungsland	Antal böcker och uppsatser
2014	David Collier	Univ of California	USA	18
2015	Francis Fukuyama	Stanford University	USA	47
2016	Jon Elster	Columbia University	Norge	65
2017	Amartya Sen	Harvard University	Indien	78
2018	Jane Mansbridge	Harvard University	USA	23
2019	Margareth Levi	Stanford University	USA	18
2020	Peter J Katzenstein	Cornell University	Tyskland	33

920

För mer information om priset och pristagarna, se <https://skytteprize.com>. De 14 första pristagarna presenteras även i uppsatsen: "Skytteanska priset. Att belöna de viktigaste bidragen till ämnets utveckling" (Lewin 2010). Varje pristagare finns också presenterad i form av en understreckare i Svenska Dagbladet.

I tabell 13 redovisas frekvenser för de 37 ord som i titlarna har en frekvens på minst tre procent i någon av de tre jämförda grupperna.

Tabell 13. Ord som i uppsatser eller avhandlingar eller i de skytteanska pristagarnas produktion under åren 1970-2020 haft en frekvens på minst tre procent

Nyckelord	Skytteanska pristagare	Uppsatser i Statsv tidskr	Doktors-avhandlingar	Total frekvens
Politik,politisk/Political	16,2	22,5	32,9	23,9
Demokrati/Democracy	14,7	8,0	11,6	12,0
Förändring, utveckling, tidsperiod /Change, development, time period	12,1	11,0	25,4	16,7
Frågetecken (?)	11,4	15,3	13,7	13,3
-ism (end of word)	8,5	5,5	7,3	7,3
Teori/Theory	6,6	6,6	4,3	5,8
Ekonomi/Economy	6,3	3,2	2,6	4,1
Val,väljare/Election, voter	4,9	4,9	3,4	4,4
Genusperspektiv (Gender)	4,0	4,9	5,3	4,7
Policy	4,0	1,5	8,9	5,2
Stat/State	3,6	4,4	10,7	6,4
Institution(ell)	3,5	2,1	4,4	3,5
Komparativ/Comparative	3,5	2,3	6,4	4,2
Internationell/International	2,9	1,8	3,0	2,9
Samhälle (Society)	2,9	2,4	4,1	3,2
Regering/Government	2,6	2,3	3,2	2,7
EU/European Union	2,6	2,8	6,5	4,1
Makt/Power	2,3	4,1	6,2	4,2
Medborgare	2,1	1,1	3,7	2,4
Analys/Analysis	2,1	5,4	4,2	3,7

Nyckelord	Skytteanska pristagare	Uppsatser i Statsv tidskr	Doktors- avhandlingar	Total frekvens
Konflikt, strid/Conflict, battle,	2,1	1,7	4,8	3,0
Säkerhet/Security	2,1	1,2	3,0	2,2
Offentlig/Public	1,9	2,6	4,4	3,0
Effekt, konsekvens/Effect, consequence	2,0	2,0	7,1	3,9
Problem	1,9	2,3	3,0	2,4
Styrning/Governance	1,7	1,7	5,6	3,1
Nation	1,6	1,1	4,2	2,4
Parti/Party	1,2	6,1	7,2	4,8
Kommun, region, stad/ Community, region, town	1,1	7,0	15,4	8,0
Grundlag/Constitution	1,0	4,0	1,0	1,8
Statsvetenskap/Political Science	1,0	7,8	0,2	2,5
Ideolog, idé/ Ideology, idea	0,8	1,5	3,0	1,8
Debatt/Debate	0,6	2,0	3,7	2,1
Beslut/Decision	0,4	1,8	3,3	1,5
Förvaltning/Administration, management	0,4	3,1	4,5	2,7
Miljö/Environment	0,4	0,8	3,1	1,5
Media (all kinds of)	0,2	3,4	2,4	1,8
Antal skrifter	920	663	929	2512

Presenterade frekvenssiffror avser procentandelar och redovisas fallande efter orden i pristagarnas titlar. Fetstil innebär att siffran är högre eller ungefär densamma som hos pristagarna.

En granskning visar – såväl okulärt som med hjälp av Pearson – att det föreligger ett mycket klart samband mellan frekvensprofilerna för å ena sidan pristagarnas och å andra sidan uppsatsförfattarnas och avhandlingsförfattarnas ordfrekvensprofiler. Med hjälp av Pearsons korrelationskoefficient kan de signifikanta sambanden beskrivas som $r=0.79$ mellan pristagarnas ordprofil och uppsatsförfattarnas, respektive $r=0.76$ för avhandlingsförfattarnas.

Dessutom: i 26 av 37 fall (70 procent) har uppsatsförfattarna en högre eller lika hög ordfrekvens som pristagarna (fetstilat i tabellen). Motsvarande för avhandlingsförfattarna är 31 av 37 (84 procent). Angående sistnämnda höga siffror bör påpekas att deras storlek till viss del är påverkade av att avhandlingsförfattarna skriver genomsnittligt något längre titlar, vilket ökar sannolikheten för ordträffar. Traditionen i Sverige har sedan decennier tillbaka kontinuerligt inneburit att avhandlingstiteln allt oftare också har en avgränsande eller preciserande undertitel. Men fenomenets betydelse för resultatet ska inte överdrivas; man kan skriva en lång titel utan att använda många statsvetenskapligt signifikanta ord. (Apropå avhandlingar kan en annan mer drastisk förändring noteras: före 2010 var sammanläggningsavhandlingar en sällsynt företeelse;

under den senaste 10-årsperioden är var tredje avhandling en sammanläggningsavhandling med s k kappa).

Ovanstående information kan sammanfattas kort på annat sätt: De båda hemmalagen är att gratulera. Det är att betrakta som en märkvärdighet att de två forskarkollektiven (uppsats- respektive avhandlingsförfattarna) båda uppvisar en forskningsprioritering som (indikerad via titelord) i hög grad överensstämmer med vad den utvalda gräddan av världens statsvetare uppvisar. Det är samtidigt ett positivt styrkebesked att uppsatserna och avhandlingarna dessutom har relativt höga frekvenser på ett antal statsvetenskapligt viktiga ord där pristagarna är extremt lågfrekventa. Som framgår i tabell 13 gäller detta ord som parti, politik på lokal/regional nivå, grundlag, statsvetenskap, ideologi, debatt, förvaltning/administration och media.

Andelen titlar som signalerar genusperspektiv är likartad i alla kategorierna (cirka 5 procent). Men här finns betydande skillnader i ett annat avseende, nämligen författarens kön. Bland avhandlingarna är 90 procent av dessa studier skrivna av kvinnor; bland uppsatserna 75 procent. Inom pristagarnas genusforskning är könsfördelningen betydligt jämnare. Här svarar kvinnorna ”bara” för 62 procent.

Pristagarna har fått pris därför att de var och en gjort innovativ forskning inom ett eller ett par områden, inte för att de visat sig ha den bredaste kompetensen inom den politiska vetenskapens alla områden. Till exempel: Robert Putnam koncentrerar sig på socialt kapital, Jon Elster på rational choice, Robert Axelrod på samarbete och Ellinor Ostrom på allmänningens problematik osv. Vilka effekter detta får kan exemplifieras av t ex orden ”rational” och ”election” I pristagarnas uppsatser och böcker återfinns ”rational” i 17 titlar varav Jon Elster ensam svarar för 10, Ordet ”election” återfinns i 44 titlar varav Pippa Norris skapat 19 och Arend Lijphart 9. Andra sysslar med andra fokus. Det koncentrerar ordspridningen om 26 personer skriver 920 uppsatser och böcker jämfört med att 1592 personer skriver lika många uppsatser och avhandlingar.

Därför finns det anledning att mer i detalj observera vad man *inte* sysslat med. Och som nog de flesta statsvetare normativt anser att det bör forskas om. ”Demokratiforskningen är idag ett av statskunskapens största områden” påstår Li Bennich-Björkman (2012:58) och de genomgående höga demokratifrekvenserna i tabell 13 bekräftar detta påstående. Men tillväxten av demokratistudier i Sverige under de två senaste decennierna går i avtagande riktning. Av 00-talets svenska doktorsavhandlingar hade 17,3 procent ordet demokrati i titeln. Under 2010-talet har siffran sjunkit till 9,5. För uppsatserna i Statsvetenskaplig tidskrift är trenden densamma: från 8,5 procent till 5,5. Några av de demokratiintresserade forskarna har måhända i stället börjat undersöka demokratins fiender. Sådana studier har länge varit en bristvara. Uppsatser eller avhandlingar med diktatur i titeln finns inte. Det ord som nu

används är vanligen auktoritär/authoritarian, ibland den skarpare varianten ”totalitarian”.

Pionjären på området är Michael Sahlin 1977 med avhandlingen ”Neo-authoritarianism and the problem of legitimacy: a general study and a Nigerian example.” Sedan dröjde det ända till 2011, då två ”auktoritär”-avhandlingar publicerades och därefter ytterligare tre under 2010-talet. I tidskriften kom debuten tidigare (1970) med Dante Germinos fråga ”Hegel’s Theory of the State: Humanist or Totalitarian?” Därefter 43 års väntan på ett efterlängtat temanummer av Statsvetenskaplig tidskrift (2013:4) där fem uppsatser på temat ”Auktoritära staters motståndskraft” kraftfullt förbättrade statistiken. På pristagarsidan finns fem böcker och två uppsatser på det auktoritära temat. Den i Sverige påvisade sänkta demokratiprocenten är kanske inte enbart att beklaga. Det beror ju på vad som kommer istället.

Pristagarna är nog så intresserade av val och väljare (4,9 procent), men mycket lite energi läggs på partiforskning. Inga träffar fås varken på det republikanska eller det demokratiska partiet i USA, The Tea Party får en träff. Inte heller några träffar på senaten eller representanthuset. En enda träff på kongressen i en bok utanför tidsramen av Robert Dahl från 1964, ”Congress and foreign policy”. Inga träffar på ”president” annat än i samband med presidentval. Ingenting om vad presidenten gjorde med sin makt. Möjligen kommer sådant i en nära framtid. Men faktiskt: söker man på presidentnamn får man några napp, en bok och en uppsats båda författade av Theda Skocpol. Boken från 2012 har en titel som idag framstår som tragisk: ”Obama and America’s political Future”. Därtill också en bok 2019 av Pippa Norris och Ronald Inglehart, också den på tragiskt tema: ”Cultural Backlash: Trump, Brexit and Authoritarian Populism”.

Annat som pristagarna nästan helt har ignorerat är underligt nog forskning om media. Två uppsatser om media är hela skörden. Den första av Robert Putnam med titeln ”Tuning In, Tuning Out: The Strange Disappearance of Social Capital in America”. Uppsatsen gjorde en annan blivande pristagare, Pippa Norris, så upprörd att hon i en replik nästan dränkte Putnam i det som vissa statsvetare kallar ”det empiriska träsket”. Men ytligt ställde hon bara en artig fråga: ”Does Television Erode Social Capital?” Detta hände i mitten av 1990-talet och sedan har det varit ”Tuning Out” vad gäller mediaforskning för pristagarnas del.

Två träffar på media, två på miljö och fyra på klimat (den första av Robert Keohane 2010) är förvånansvärt lite under 50 år. Statsvetenskaplig tidskrift är heller ingen miljömästare med sina fem uppsatser, men å andra sidan har de svenska statsvetardoktoranderna skrivit 29 avhandlingar om miljöproblematik och sju om klimat. Den första avhandlingen om miljö kom redan 1971 genom Lennart J. Lundqvist (Miljövårdsförvaltning och politisk struktur). Men sedan

dröjde det till in på 2000-talet innan såväl miljö som klimat kom i frekvent fokus.

En specialité för *Statsvetenskaplig tidskrift* är att frekvent publicera uppsatser som handlar om statsvetenskapen som vetenskap (7,8 procent). Pristagarna har totalt bara producerat en procent av sådan nyttig ”invärtesmedicin”.

Mer statsvetenskaplig forskning om ”Human Rights” efterlystes 2009 av Sonia Cardenas. Och fyra pristagarträffar på detta ämne är inte mycket, tre av dem inte oväntat författade av Amartya Sen. Tre andra ”stora” ord: frihet, jämlikhet och rättvisa må vara flitigt brukade i den politiska debatten, men i de här undersökta totalt 2512 titlarna återfinns alla tre i var och en av de tre produktkategorierna som lågfrekvent närvarande, dvs de har överallt en frekvens under två procent. Märkligt att ”slitaget” på dessa mänsklighetens största honnörsord efter så lång tid kan vara så litet som det de facto är inom den här studerade statsvetenskapliga forskningen. Eller kan man verkligen ha dessa ord i forskningsfokus utan att det framgår av titeln.

”Med en stor offentlig verksamhet växer behovet av fungerande granskning /.../ är helt enkelt en förutsättning för att vi ska ges en reell möjlighet att – om så behövs – utkräva ansvar” (Shirin Ahlbäck Öberg 2010:501). Facit är att ordet ”responsibility” inte förekommer i någon av pristagarnas titlar; ”evaluation” endast två gånger (=0,2 procent), båda producerade av Amartya Sen. Även i det svenska materialet är granskning och ansvar lågfrekventa ord.

”Bureaus are among the most important institutions in every part of the world. Not only do they provide employment for a very significant fraction of the world’s population, but they also make critical decisions that shape the economic, educational, political, social, moral, and even religious lives of nearly everyone on earth.” Så skriver Anthony Downs i den välkända boken ”Inside bureaucracy” från 1967. Alla har vi vandrat i en korridor ”inside bureaucracy”, men blir nu lite förvånade över att så få satt fokus på fenomenet byråkrati. Bara en träff bland uppsatserna och två bland pristagarna – avhandlingsförfattarna är som så ofta lite mer alerta och noteras för 16 träffar (1,7 procent) – även det dock en lågfrekvent siffra. Det skulle uppskattas om någon efter 42 år på nytt ville måla några porträtt av ”Byråkratins ansikten” (Anders Mellbourn, avh 1979).

”Has Political Science Ignored Religion?” frågar sig Steven Kettell i en studie 2012. Svaret blir jakande: ”The results show that political science publications involving religious topics have been significantly fewer than those engaging with subjects typically regarded as being more central to the discipline, and markedly less numerous than religious articles in leading sociology publications.” (Kettell 2012:93). Svaret här blir detsamma avseende pristagarnas skrifter, ord med religionsanknytning är lågfrekventa (totalt 1 procent) – i uppsatser och avhandlingar än mer lågfrekvent.

Ett annat nytt tema lanserades 2014 av den blivande pristagaren Jane Mansbridge med frågan ”What Is Political Science For?” Hennes svar på frågan skulle

sex år senare bli något som politiker i världens alla demokratiska länder fick anledning att djupt begrunda under pandemiåret 2020. Hennes plädering om behovet av "legitimate coercion" (legitim tvång) och hur det kan åstadkommas förtjänar att bli citerat:

This address advances three ideas. First, political science as a discipline has a mandate to help human beings govern themselves. Second, within this mandate we should be focusing, more than we do now, on creating legitimate coercion. In a world of increasing interdependence we now face an almost infinite number of collective action problems created when something we need or want involves a "free-access good." We need coercion to solve these collective action problems. The best coercion is legitimate coercion. Democratic theory, however, has focused more on preventing tyranny than on how to legitimate coercion. Finally, our discipline has neglected an important source of legitimate coercion: negotiation to agreement. Recognizing the central role of negotiation in politics would shed a different light on our relatively unexamined democratic commitments to transparency process and contested elections. This analysis is overall both descriptive and aspirational, arguing that helping human beings to govern themselves has been in the DNA of our profession since its inception (Mansbridge 2014).

"Legitimate" ger många träffar i sökdatabaserna, "coercion" likaså. Men båda samtidigt i en titel får bara träff på en föreläsning nämligen Jane Mansbridges "Jörgen Westerståhls föreläsning 2015" med rubriken "The Case for Coercion – and How to Make that Coercion Legitimate". Föreläsningen kan avlyssnas via en Google-sökning på rubriken och sedan länken <https://play.gu.se/media/>.

En annan fråga: Hur gick det för Robert Dahls tidigare citerade vecklagan 1959 över att vetenskapen om politik inte forskar om "business"? Frekvensen på ekonomi i titlarna har visserligen blivit hög (6,3 procent), men då handlar det vanligen om makroekonomi och politik. Dahl önskade sig forskning om "the relations between business and politics" och därvidlag har han inte fått mycket gehör bland pristagarna (2,2 procent), men ändå mer än futtiga 0,6 procent i vår tidskrift. Lite mer i avhandlingarna, 1,7 procent. Och i litteraturen upprepas och förstärks Robert Dahls kritik fem decennier senare: "In a period of globalization-induced financial and economic crises, too few political scientists concern themselves with examining the political behavior of business and the structural connections between business and government" (Eisfeld & Beyme 2012).

En annan kritik gäller bristen på forskning om betydelsen av förändrade demografiska förhållanden: "Robert Putnam, like Kent Jennings, points to the

need to study the unsettling and exciting effects of sweeping demographic transformation in many nations” (Jennifer Hochschild et al 2005). Och brist föreligger de facto. Peter Eklundh är den ende som via en uppsats i Statsvetenskaplig tidskrift (2010:5) skaffat sig alibi: ”Att parera politiska och demografiska konjunkturen: Sjuttontusen utstuderade statsvetare”. Att t ex USA befinner sig i demografisk omvandling är ännu inte uppmärksammat i någon pristagares titel.

Pristagarna har sannolikt inte skördat sina lagrar via studier av amerikansk kommunalpolitik, vill man förmoda. Frekvensmässigt sett är inte analys av kommunalpolitik pristagarnas bästa gren, bara torftiga 1,1 procent mot tidskriftens 7,0 procent, för att inte tala om avhandlingarnas 15,4 procent. Och det lilla som gjorts är väl obekant för de flesta. Elinor Ostroms bok ”Local Government in the United States” från 1988 torde få utanför USA känna till, undantagandes möjligen det svenska kommunalforskargänget. Men en annan bok om amerikansk kommunalpolitik känner däremot de flesta statsvetare till, världen över. Den skrevs 1961 av en man som med två ord och ett frågetecken gjorde sig till världsberömd statsvetare. Återigen dyker han upp, den förste skytteanske pristagaren. Frågan som Robert Dahl ställde var ”Who Governs?” Och empiriskt handlar den berömda boken om kommunalpolitiken i en liten stad som heter New Haven, Connecticut. Antagligen inte så långt från Yale University. Först nu upptäcker jag att boken faktiskt har en längre titel: ”Who governs?: democracy and power in an American city”. Denna titel ger något så sällsynt som sju träffar vilka tillsammans ger klart besked om att vi nu befinner oss i statsvetenskapens centrum. Anade Dahl redan 1961 att frågetecken skulle ha framtiden för sig?

Och så till slut: Vad säger pristagarna om barn och politik. Det blir magert som man kunde befara, bara två träffar: Jon Elster, 1987. ”Solomonic Judgments: Against the Best Interest of the **Child**” och Amartya Sen, 1983: ”Malnutrition of Rural **Children** and the Sex Bias”. Men David Easton – en välkänd statsvetare, död 2014, dock aldrig skytteansk pristagare – fäste tidigt uppmärksamhet på barnen i politiken: ”Children in the political system: origins of political legitimacy” (1969).

Inkluderingen av pristagarnas titlar har inte nämnvärt reducerat den stora samlingen av låg- eller mycket lågfrekventa ord som tidigare presenterades i tabell 11. Bara två mycket lågfrekventa ord i det svenska materialet, ”revolution” (0,4 procent) och ”rational choice” (0,3 procent) är i pristagarnas titlar inte lika påtagligt lågfrekventa med sina där 2,2 respektive 2,0 procent.

Och så dyker till slut också ”skeptikern” upp i en pristagartitel och då för att omvändas: ”The transformation of a skeptic: what nonexperimentalists can learn from experimentalists” (Margaret Levi 2002). Titeln inbjuder också till en annan fråga: Hur ofta är den statsvetenskapliga forskningen experimentell? Avseende *American Political Science Review* rapporteras om en sedan 1980-talet påtagligt ökande frekvens av experimentella studier och författarna

sammanfattar: ”Political science might not be an experimental discipline, but with creativity it can become a discipline whose contributions are deepened and strengthened by experimental research (Druckman m fl 2006). Bland pristagarnas titlar återfinns – förutom den nämnda av Margaret Levi – bara ytterligare en: ”Trust and reciprocity: interdisciplinary lessons from experimental research” (Elinor Ostrom, & James Walker, 2002). Frekvensen i det svenska materialet är också mycket blygsam med endast en träff bland uppsatserna: ”Egoism, grupployalitet och korruption i svensk kommunalpolitik: Lärdomar från spelteori och experimentell samhällsvetenskap” (Andreas Bergh, Gissur Erlingsson, Mats Sjölin, 2009).

Hur ser framtiden ut? Kommer undringarna inför samhället att bli annorlunda?

”Man kan tänka betydligt längre bakåt än framåt”, säger Storm P. Men till framtiden kan man efter i denna studie gjorda in- och utblickar ändå rikta en appell:

Statvetarstudenter i alla länder – förenen eder och använd de utrotningshotade lågfrekventa orden! Att bruka dem och att sätta dem i fokus kan ge intressant tidigare okänd kunskap.

Referenser

- Ahlbäck Öberg, Shirin, 2010. ”Framväxten av granskningssamhället – en fråga i författningpolitisk skugga”, i Jerneck, Magnus & Badersten, Björn (red.), *Kontraster och nyanser: Svensk statsvetenskap i brytningstid*. Lund: Statsvetenskaplig tidskrift. Tillgänglig på internet: <http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/view/8608>.
- Alalehto, Tage, 2018. ”Kausalitet inom samhällsvetenskapen. En fallstudie av nazistiska partiframgångar i Tärendö kommun”, *Statsvetenskaplig tidskrift* 2018:1.
- Allmen, Oskar von, 1923. *Der Kind in der epischen Dichtung der Griechen*. Diss.
- Bennich-Björkman, Li (red.), 2013. *Statsvetenskapens frågor*. Lund: Studentlitteratur.
- Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob, 2015. *Vad är statsvetenskap? Om undran inför politiken*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Björk, Lennart A. & Räisänen, Christine, 2003. *Academic writing: a university writing course*. 3. [rev.] ed. Lund: Studentlitteratur.
- Bonnie S. Fisher, Craig T. Cobane, Thomas M. Vander Ven & Francis T. Cullen, 1998. ”How Many Authors Does It Take to Publish an Article? Trends and Patterns in Political Science”, *PS: Political Science and Politics*, 31(4), s. 847-856.
- Breuning, Marijke & Sanders, Kathryn, 2007. ”Gender and Journal Authorship in Eight Prestigious Political Science Journals”, *PS: Political Science and Politics*, 40(2), s. 347-351.
- Cardenas, Sonia, 2009. ”Mainstreaming Human Rights: Publishing Trends in Political”, *PS: Political Science and Politics*, 42(1), s. 161-166.
- Dahl, Robert, 1950. *Congress and foreign policy*. New York.

- Dahl, Robert, 1959. "Business and Politics: A Critical Appraisal of Political Science", *The American Political Science Review*, 53(1), s. 1-34.
- Dahl, Robert, 1961. *Who governs? Democracy and power in an American city*. New Haven.
- Downs, Anthony, 1967. *Inside bureaucracy*. Boston.
- Druckman, J., Green, D., Kuklinski, J. & Lupia, A., 2006. "The Growth and Development of Experimental Research in Political Science", *The American Political Science Review* 100(4), s. 627-635.
- Easton, David & Dennis, Jack, 1969. *Children in the political system: origins of political legitimacy*. New York: McGraw-Hill.
- Eisfeld, R., & Von Beyme, K., 2012. "How Political Science Might Regain Relevance And Obtain an Audience: A Manifesto for the 21st Century", s. 13-20 i *Radical Approaches to Political Science: Roads Less Traveled*.
- Elster, Jon, 1987. "Solomonic Judgments: Against the Best Interest of the Child", *The University of Chicago Law Review*, 54(1), s. 1-45.
- Goldmann, Kjell, Pedersen, Mogens N. & Østerud, Øyvind (red.), 1997. *Statsvetenskapligt lexikon*. Stockholm: Universitetsforl.
- Heather K. Evans & Moulder, A., 2011. "Reflecting on a Decade of Women's Publications in Four Top Political Science Journals", *PS: Political Science and Politics*, 44(4), s. 793-798.
- Henrikson, Alf, 1995. *Rim & reson*. Stockholm: Atlantis.
- Hochschild, Jennifer L., et al., 2005. "APSA Presidents Reflect on Political Science: Who Knows What, When, and How?", *Perspectives on Politics*, Vol. 3, No. 2, 2005, s. 309-334.
- Ivarsson Westerberg, Anders & Nilsson, Torbjörn (red.), 2016. *Den mångsidiga staten*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Leif, 2020. "Förteckning över svenska doktorsavhandlingar I statsvetenskap 1890-2019". Tillgänglig på internet: <https://swepsa.org/doktorander/avhandlingar.html>.
- Keohane, Robert O. & Victor, David G., 2010. *The regime complex for climate change*. Cambridge, Mass.: Harvard Project on International Climate Agreements, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School.
- Kettell, Steven, 2012. "Has Political Science Ignored Religion?", *PS: Political Science and Politics*, 45(1), s. 93-100.
- Levi, Margaret, 2002. "The transformation of a skeptic: what nonexperimentalists can learn from experimentalists", *Trust and reciprocity: interdisciplinary lessons from experimental research*, s. 373-380.
- Lewin, Leif, 2010. "Skytteanska priset. Att belöna de viktigaste bidragen till ämnets utveckling", i Jerneck, Magnus & Badersten, Björn (red.), *Kontraster och nyanser: Svensk statsvetenskap i brytningstid*. Lund: Statsvetenskaplig tidskrift. Tillgänglig på internet: <http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/view/8608>.
- Lindström, Ulf, 2020. "Stubbhaug, Arild, 2019. Stein Rokkan – fra periferi til centrum". *Statsvetenskaplig tidskrift*, 4, s. 754.
- Lindvall, Johannes, 2020. "Political Science as Architecture", Paper, Statsvetenskapliga institutionen, Lund.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundqvist, Ulla, 1979. "Århundradets barn: fenomenet Pippi Långstrump och dess förutsättningar". Diss. Stockholm: Univ.

- Mansbridge, Jane, 2014. "Presidential Address: What Is Political Science For?", *Perspectives on Politics*, 12(1), s. 8-17.
- Mellbourn, Anders, 1979. *Byråkratins ansikten: rolluppfattningar hos svenska högre statstjänstemän*. Diss. Stockholm: Univ.
- Mukerjee, Madhusree, 2010. *Churchill's Secret War: The British Empire and the Ravaging of India during World War II*. Basic Books.
- Norris, Pippa, 1996. "Does television erode social capital? A reply to Putnam", *PS: Political Science and Politics*, 2(3), s. 474-480.
- Norris, Pippa, 1997. "Towards a more cosmopolitan political science?", *European Journal of Political Research*, 3(1-2), s. 17-34.
- Norris, Pippa & Inglehart, Ronald, 2019. *Cultural Backlash: Trump, Brexit and Authoritarian Populism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Orr, Marion, 2004. "Political Science and Education Research: An Exploratory Look at Two Political Science Journals", *Educational Researcher*, 33(5), s. 11-16.
- Ostrom, Elinor & Walker, James (red.), 2002. *Trust and reciprocity: interdisciplinary lessons from experimental research*. New York: Russell Sage Foundation.
- Ostrom, Vincent, Bish, Robert L. & Ostrom, Elinor, 1988. *Local government in the United States*. San Francisco, Calif.: ICS Press.
- Roberts, Geoffrey K., 1971. *A dictionary of political analysis*. London.
- Råberg, Annagreta, 1979. *Glesbygdsbarn i Västerbotten*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Sen, Amartya, 1999. *Development as freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- Sen, Amartya, 1983. "Malnutrition of Rural Children and the Sex Bias", *Economic and Political Weekly*, 18(19/21), s. 855.
- Skocpol, Theda, 2012. *Obama and America's Political Future*. Berlin: De Gruyter.
- Sundell, Anders, 2014-02-23. "Sveriges mest inflytelserika statsvetare i media, forskning och politik", *Politologerna.wordpress.com*.
- Sundell, Knut & Stensson, Einar, 2010. *Effektutvärderingar i doktorsavhandlingar*. Rapport från Socialstyrelsen. ISBN 978-91-86585-05-1 Tillgänglig på internet: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-3-24.pdf>.
- Wennerås, Christine & Wold, Agnes, 1997. "Nepotism and sexism in peer-review", *Nature* 387, s. 341-343.

DATAARKIV

- <http://www.diva-portal.org/>
- <https://www.jstor.org/>
- <http://libris.kb.se/>
- <https://journals.lub.lu.se/st/issue/archive>
- <https://www.svd.se/arkiv>